

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2002 rd

Regeringens proposition om godkännande av avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika, å andra sidan, samt med förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 februari 2002 en proposition om godkännande av avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika, å andra sidan, samt med förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen (RP 239/2001 rd) till utrikesutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Ronald Wrede, utrikesministeriet
- biståndssekreterare Helena Airaksinen, utrikesministeriet
- överinspektör Petri Kuurma, handels- och industriministeriet
- handelspolitiska ombudsmannen Simo Karetie, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det i Pretoria den 11 oktober 1999 ingångna avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstaters regeringar samt Republiken Sydafrikas regering. Avtalet omfattar vid sidan av frihandeln även den politiska dialogen mellan Sydafrika och Europeiska unionen. Avtalet innehåller också bestämmelser om bl.a. handelsrelaterade frågor, ekonomiskt samarbete och samarbete som hänför sig till vetenskap, miljö, kultur, soci-

ala frågor samt andra områden som hör till avtalet.

Avtalet innehåller också bestämmelser som hänför sig till utvecklingssamarbete. Avtalet är en del av en större politisk process, vars syfte är att stödja Sydafrikas och hela södra Afrikas ekonomiska och politiska omvandlings- och övergångsprocess. Avtalet främjar upprättandet av nära förbindelser mellan parterna och intensifierar samarbetet inom alla områden som omfattas av avtalet. Avtalet om handel, utveckling och samarbete träder i kraft den första dagen i den

månad som följer på den månad under vilken de avtalsslutande parterna meddelat varandra att de nödvändiga förfarandena har slutförts. Parterna kan, innan avtalet träder i kraft, dock besluta att preliminärt tillämpa avtalet, varvid samtliga hänvisningar till dagen för ikraftträdandet anses åsyfta den dag då den preliminära tillämpningen har börjat gälla.

Propositionen hänför sig inte till budgetpositionen. I propositionen ingår ett förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft vid samma tidpunkt som avtalet. Avtalet träder i kraft när samtliga avtalsslutande parter har godkänt avtalet i enlighet med sina egna procedurer.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika, å andra sidan. Utskottet konstaterar att det rör sig om ett avtal med delad behörighet, vilket betyder att riksdagens godkännande gäller de bestämmelser som hör till Finlands behörighet. Utskottet finner förslaget behövligt och motiverat.

Avtalet ingår i Europeiska unionens åtgärder för att i större skala stödja demokratiseringsprocessen i Sydafrika. Unionen började bereda avtalet sommaren 1995. De förhandlingar som ledde till att avtalet godkändes var en lång och komplicerad process. Förhandlingarna avgjordes under Finlands EU-ordförandeskap i slutet av 1999. Det var speciellt frågorna om vin och spritdrycker som försvårade förhandlingarna. Ett separat kompletterande avtal om vin- och spritfrågorna godkändes i januari 2002. Enligt vad utskottet erfarit var det separata avtalet för vissa av unionens medlemsstater en förutsättning för ikraftsättandet av avtalet om handel, utveckling och samarbete.

Sydafrikas anslutning till de arrangemang som gäller EU och Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet godkändes 1997. Sydafrika har också anslutits till det senaste EG-AVS-avtalet, det s.k. Cotonou-avtalet. Sydafrika deltar dock i Cotonou-avtalet på särskilda villkor. Sydafrika erhåller till exempel inte medel ur Europeiska utvecklingsfonden. Utskottet framhåller att dessa särskilda restriktioner i Cotonou-avtalet understryker frihandelsavtalets betydelse.

Avtalet är det första frihandelsavtal som Europeiska unionen (gemenskapen och dess medlemsstater) ingått med ett land som enligt vissa kriterier kan klassificeras som ett u-land. Avtalet täcker cirka 90 procent av handeln mellan EU och Sydafrika. Avtalets influensområde är asymmetriskt, dvs. av Europeiska unionens import från Sydafrika kommer 95 % att befrias från tull inom loppet av tio år och av Europeiska unionens export till Sydafrika 86 % inom loppet av tolv år. Utskottet anser dock att avtalets betydelse avsevärt minskar därför att cirka 300 jordbruksprodukter på grundval av Europeiska unionens gemensamma jordbrukspolitik på EU:s anmodan lämnats utanför avtalets tillämpningsområde.

Avtalets handelspolitiska bestämmelser har utifrån ett separat beslut preliminärt tillämpats sedan ingången av 2000. De nya bestämmelserna har haft en positiv inverkan på handelsutbytet mellan parterna. Enligt en utredning till utskottet har till exempel Sydafrikas export till EU:s område ökat med cirka 35 procent under denna tid.

Handeln med Sydafrika uppvisar en klart positiv handelsbalans för Finlands del. Exporten till Sydafrika, av vilken över hälften utgjordes av telefon- och radioapparater, var cirka 330 miljoner euro 2000 och importen under samma tid cirka 38 miljoner euro. Enligt vad utskottet har erfarit sjönk värdet på exporten en aning 2001 i jämförelse med 2000 framför allt på grund av den kraftiga devalveringen av Sydafrikas valuta randen. Av länderna i Afrika är Sydafrika dock fortfarande Finlands överlägset mest

betydande handelspartner. Utskottet bedömer att avtalet gör det lättare för finländska företag att etablera sig på marknaden i Sydafrika trots att avtalets långa övergångstider påverkar handeln för vissa ur Finlands synvinkel viktiga exportprodukter.

Utskottet menar att frihandelsavtalet med Sydafrika tack vare avtalsbestämmelserna om en politisk dialog och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna innehåller beaktansvärda politiska element. Avtalet är en viktig signal som uttrycker EU:s stöd för en fortsatt demokratisk utveckling i Sydafrika. Avtalet kan också ses som en positiv åtgärd för att stödja Sydafrikas aktiva strävan att stärka en gynnsam politisk, ekonomisk och mänsklig utveckling i hela Afrika, menar utskottet.

Helsingfors den 8 mars 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Eva Biaudet /sv
medl. Ulla Anttila /gröna
Jouni Backman /sd
Tytti Isohookana-Asunmaa /cent
Bjarne Kallis /kd
Ilkka Kanerva /saml

Sekreterare var

utskottsråd Antti Pelttari.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår utrikesutskottet

att riksdagen godkänner det i Pretoria den 11 oktober 1999 ingångna avtalet om handel, utveckling och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika, å andra sidan, till den del avtalet hör till Finlands behörighet och

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Antero Kekkonen /sd
Kalevi Olin /sd
Mirja Ryyänen /cent
Hannu Takkula /cent
Martti Tiuri /saml
Ben Zyskowicz /saml (delvis).